

43. szám. 1868. Október 22.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ-TULAJDONOS:
az „**ATHENAEUM**“
R. TÁRSULAT.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja : 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
a kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1868.

NYOMATOTT „AZ ATHENAEUM“
(SZELŐTT EMICH GUSETÁV-FÉLE)
NYOMDÁBAN.

TARTALOM.

Cikkek: „Izlandi képek.“ — „Az utolsó gulyás.“ (Költemény.) *Szakál Lajostól.* — „Az őrangyal.“ (Elbeszélés.) *Vadnay Károlytól.* (Vége.) — „A Hegyalja.“ *Zombory Gusztávtól.* (Folytatás.) — „A spanyol forradalom főbb szereplői.“ I. — „A munka történetéből.“ *Ligetfi A.-tól.* — „Háromszáz év előtti levelek.“ — „Egy hét története.“ *Vadnay Károly-*

tól. — „Vegyes közlemények.“ — „Irodalom.“ — „Szerkesztői üzenetek.“ — „Kiadói üzenetek.“ — „Ujdonságok.“

Képek: Izlandi vendégszeretet. — Újji szállás a cethal gyomrában. — Topette spanyol tengerparj. — A Hegyalja képekben. II. Tercel. — II. Disznókő. (A „Tokaj-hegylajki Album“ után.)

Irodalom s zenészet.

— (P. Szathmáry Károly a nagyfalvi és íppoti tűzvész által károsultak fölségelésére) egykötetes novella-gyűjteményt ad sajtó alá; „Beszélyek az erdélyi honvédtáborból“ cím alatt. E beszélyek meséje épen azon dicső hadjáratból van véve, melyben a Szilágyság ifjúsága oly tevékeny részt vett, s melyből az ott toborzott 31-ik zászlóaljnak el nem hullott része hervadhatlan koszorúkkal tért haza. A történelmi rész a beszélyekben részint szerző saját élményei, részint szemtanúk elbeszélése alapján, hűvében lesz esetelve, mint sok komoly történelmi cég alatt megjelent munkában. A mintegy 10—12 ivnyi kötet előfizetési ára egy ft. Az előfizetési pénz november végeig szerzőhöz (Pest, kecskeméti utca 3. szám) intézendő. A beszély-füzér új-évre jelen meg. Felülízetések szívesen fogadtatnak, s a hazai nagyobb lapok hasábjain ez egészenről nyílt számadás tétetik közbe.

— („A népiszkolai törvényjavaslatról.“) Irta Ballagi Mór. E rőpirat az Eötvös báró által előterjesztett népiszkolai törvény-

javaslatot tízetes híralt alá veszi s egyúttal számos módosítvánnyal lép föl. Ára 40 kr.

— („Arnyképalbum országos férfiak köréből.“) Irta Balázs Frigyes. Ára (?) Megvételel nem ajánljuk, mert az egész izetlen, humor és szatirai él nélkül való karcolatokból áll.

— (Aigner és Raumann pesti könyvtárusok) „Közhasznú könyvtár“ címmel népszerű tudományos vállalatot indítanak meg 8 kötetben a föld üstörténelme, a csillagászat a földmívelés elmélete, az erdő és élete, a sarkvidékek s politikai és történelmi vázlatok külön címek alatt, szakértő által közölve. A 6 kötet ára 9 frt s ezt népszerű vállalatnál igen magasnak hisszük, midőn aránylag igen olcsó ismeretterjesztő lapjainkkal kell versenyeznie.

— (Rózsavölgyi és társa műkereskedésében.) megjelent „Magyar rapodia“, zongorára szerző Telbisz Jenő; ára 1 forint 30 kr.

Szerkesztői üzenetek.

— *Kis-Zomborba:* Cs. E-nek. A kérdéses művész ugyanaz, ki 1859-ben az ön által megjelölt név alatt Aradon tartózkodott. Jelenleg Németországban műutazást tesz s így most nincs állandó tartózkodási helye.

— *Dobozra:* Sz. L-nek. Már ki is van metszve, de a közlemények sorrendje szerint csak a 46-dik számban jöhet.

— *Zay-Ugrórcra:* Magyarázatunkkal magán levél indult utnak.

— *Aradra:* A B. szedő úrnak. Az úgynevezett *ólmokólika*, miről önpanaszodik, foglalkozásából ered, minthogy munkás, művész és vegytudós, kinek ólmmal kell bibelődnie, gőz vagy por alakjában véghetetlenül parányi részekben ólomfehéret (szénsavas óloméleget) kénytelen belélegzeni, így tehát a betűszedő is. Az ólmokólika ellenszere: minél többször tejet inni és zsiros étkekkel élni. Ólombányákban a munkásoknak az ólommérgezősek megállítására a munka megkezdése előtt minden reggel szalonnát, szokat adni, mit nyomdánkban is célszerű volna követni. Ólmokólikaiban a savanyk éleveszést (így tehát bort gyümölcsöt, savanyított étkeket sat.) lehetőleg kerülni kell.

— *Szatmárra:* M-nek. Okozott önnek az a beküldött vers gyönyörűség? Ha igen, kár volt a véka alól kivonni, mert eredeti hatása meg lett volna mentve a mi így elveszett.

A kadóhivatal üzenetel.

— *Gávára:* Soldos Fáj Anna úrhölgy részére — ki nom 4, hanem 8 frtal fizetett elő. — a „*Honvédalbum*“ a most emlitett név alatt Gávára (u. p. Rakomaz) folyó évi júl. 7-dikén küldetett el a kezeink közt levő póstai térítvény szerint.

— *Egerbe.* Szabó Imre úr részére a „*Honvédalbum*“ illető példánya azon gyűjtőhöz küldetett, kinél az előfizetés történt, ha az hozzánk beküldetett.

— *Losoncra* a „*Hazánk s a Külföldre*“ minden név nélkül 1 ft. 80 kr.; *Pázmándról* pedig hasonlóan név nélkül a „*Heti Postára*“ 1 ft. előfizetés küldetett be; kérjük hát az illetőket neveiket velünk közölni, mert másként nem tudjuk a lapokat kinök küldeni.

A rendkívül diszes kiállítású „**HONVÉDALBUM**“ előfizetői már kielégítettén, az most már Pfeiffer Nándor pesti könyvkereskedésénél, valamint szerkesztőségünk utján is megrendelhető. A 27. honvédtábornok arcképével s hét darab 17 hüvelyk hosszú és 12 hüvelyk magas, színes alapnyomású képpel, valamint a szövegbe nyomott 33 pompás illusztrációval diszesített s szövegét illetőleg legkitűnőbb költőink s prózaistáink (Petőfi, Tompa, Tóth Kálmán, Szász Károly, Jókai, Vadnai, Abonyi, Vértesi, Asbóth tábornok stb. stb.) által kiállított emlékmű egy-egy példányának ára **6 frt**; ugyanily példány pompás diszkötésben, arany metszéssel, gazdag aranynyomással és tokba helyezve **10 frt**.

Ujdonságok.

— (Szakál Lajos országgyűlési képviselőtől) mai számunkban egy sajtóságos eszmejárású népdalt közlünk, mely nemcsak népünk bizonyos osz-

tályának gondolkozásmódját, de társadalmi viszonyainkat is illusztrálja. Szakál Lajostól már 1848 előtt jelent meg egy kötet népdal, mely nem

Negyedik évi folyam.

43. szám.

Október 22-én. 1868.

Izlandi képek,

II.

Egy francia utazó Izlandban. — Izlandi tanyák és vendégszeretet. — A családői szék szerepe. — Izlandi leányok paradicsomi ártatlansága. — Thor és Odin istenek gyermekei közt. — Tanya cethal hasában.

Izland legújabb ismertetését Nougaret Noel nevű francia tengerésznek köszönjük, kit kormányunk megajándékozott, hogy megbeszélje, illetőleg a sajátosságok izlandi szokásokat ismertetni.

Izlandi vendégszeretet.

ezelőtt két évvel megbizatással küldött volt oda. Igy hát helyesnek hisszük eljárásunkat, ha hogy az eddig előre bocsátottak után franciánkat en-

Mielőtt a lakossággal foglalkoznánk, — mondja Nougaret, — vizsgáljuk előbb azon földet, melyen bolyongni fogunk. Én Izlandba nagyon elfogultan

léptem, mert e szigetet mindeddig oly elhagyatott-nak, szomorúnak, sivárnak füstök előttem, hogy közről látva, szinte elragadónak kellett találnom. Ha az ember megkerülte a jégborította bérceket, a kopár és terméketlen hegláncokat, azok aljában a szem mosolygó gyöppel borított völgyeket, síkságokat pillant meg, melyeken fehérülő nyájak terülnek el messzire elhallatszó csöngetyűikkel. Ott, hol kizárólag avarságot kellett volna találnom, mivel vidékre lettem, ámbár igaz az is, hogy épen a legszebb évszakban értem ide, s hogy ezen vulkánikus vidéken elég rá két hét, hogy az elébb kopár mezők zöld ruhát öltsenek. Itt a hóra közvetlenül zöld lepel következik.

Megemlítvén Nougaret, hogy Izland lakossága legnagyobb része elszórt tanyákon él, elbeszéli egy ily helyen huszonnégy óráig tartó időzése tapasztalatait. Alig szálltam le lovamról, — úgy mond, — végig kellett magamat öleltetnem a tanya minden lelke által; oly szertartás, melytől világért sem álltak volna el, minthogy az izlandi vendégszeretet szigorú törvényei szerint fogadtak.

A ház férfiai vezetők s lovaim után láttak; maga a vendég az asszonyoké, kik a vendégszeretetek valóságos papnői.

Azon kamrába vezettek, mely rendszerint a vendég számára van föntartva s mely a *bör*-nek nevezett tanya bejáratától jobbra esik. Erre aztán a ház legidősb férfiá elhozta számomra a családapai székét, (melyről már első cikkünkben is megemlékeztünk), s ennek karfája *Thor* és *Odint*, a skandináv hitrege alakjait jelképezi, tudniillik az *erőt* s a *hatalmat*, s mely széken csak a családapának, mint a ház urának, szabad helyet foglalnia. E házi bútor rendelkezésemre bocsátatván, mintegy azt akarák ezzel kifejezni: „Ime most te vagy a háznak ura!”

A vendég részére szánt kis helyiségben hosszú szekrények vannak s ezek rejték magukban a család egész gazdagságát; szegény egy gazdagság ez! — Miután bevezettetém, a ház asszonya a szekrények kulcsait a zárukba dugta, ezzel azt mondván: „Ime otthon vagy; a mit bírunk, mind az a tiéd is.”

Mindazáltal e nagy szíveséggé dacára is nagy zavarban valék, mert mióta csak benn valék a kamrában, folyton környeztek a ház női és gyermekei s pedig nagyon szerettem volna bőrig átázott ruháimat levetni s mást ölteni. Hogy szándékomat értésül adjam, elővettem bőrdíjaim egyikét, szedve ki belőle száraz öltönyeimet, fehérneműmet s a többit, sőt lábbelieimemet is leve-

tém, de ők csak folyton körülöttem maradtak. — Erre aztán jelekkel igyekeztem tudokra adni, hogy tökéletesen átáztam volt s ezért szeretnék átöltözni. — Tökéletesen megértettek, a helyett azonban, hogy magamra hagytak volna, hozzá láttak levetkőztetésemhez, úgy hogy végre csak egyetlen darab fehérnemű maradt rajtam. Ezen, a mi szokásainkkal annyira ellenkező eljárás elejénte kimondhatlan zavarba hozott, minthogy 15–20 éves leányok voltak körülöm, kik ezen szertartásban a világ legártatlanabb kifejezésével vettek részt. Látva egészen nyílt és becsületes arcukat, gondolám, ha legesekélyebb ellentállást tanusítok is, tán meg fognám sérteni primitív fölfogású vendégszeretettüket s ezért egészen gondjaikra bízam magamat. Miután tehát testemet mindennemű öltözettől megfosztották, vastag gyapjúkelmévl jól megdörzsöltek s erre aztán hozzá láthattam átöltözésemhez.

A mint aztán otthonosan kezdém magamat érezni, hozzá láttam ajándéktárgyaim szétosztogatásához s ebben csak az vala fárasztó, hogy valahányszor valakinek valamit adtam, az illető személy kötelezettnek érzé magát engem megelőlni, s ha a gyermekeknek adtam valamit, miután ezek hasonló módon fejezték ki köszönetüket még anyjaik is siettek hálijukat ily módon tanúsítani.

A családapai székben ülve, magam elé helyeztem egyik bőrdíjemet s annak tetején étkezni kezdtem a magaméból s az idegen étkekből a gyermekeknek s a felnőtteknek is adtam egy-egy falatot, kik ártatlan együgyűségükben szintén gyermekek. Étkezésem után kávéval és cukorral szolgáltak s bár készletem közt elég kávé s cukrom volt, ezt mégis világért sem utasítottam vissza, nehogy a vendégszeretetet megsértsem.

Kávészás után az apró gyerekeket karjaimra vettem; a tiszteletreméltó *undwegis-sulur* (szent zselyeszék), melyen Jarl-ként trónoltam, igen szép látványt nyújtott: a gyermekek egyike, egy kis kékszemű leányka, az iszonyatos Thor istenre támaszkodott, az ijesztő Odin pedig egy picinyke fickó nyerges paripájaul szolgált, míg a legkisebb gyermek térdeimen hintázott, míg a gyermekek anyjai velem szemben a földön guggoltak s ajtatosan bámulták e jelenetet, mely egyszersmind e nép őszinte gyermetségét is kifejezte.

Más alkalommal meg utólevén utasunkat az éj s az iszonyú izlandi vihar, az ugynevezett Bakkarholt nevű tanyánál kellett megállapodnia, melyben — a kutyák kivételével — már mindenki aludt.

Ezen *bőr* (tanya) — úgymond utazónk, — igen különös alkotású volt s halászok tulajdona. Nem találtunk benne csak egy férfit, egy fiatal asszonyt, meg egy kis gyermeket.

Midőn a nekem szánt kamrafélébe léptem, azonnal észre kellett vennem, hogy ez az egész kalyiba valami sajátos építészeti mód szerint emeltetett. Mennyezetét nem mestergerondák tartották, hanem a bordák által támogatva, ivszerülög emelkedett föl. A falhoz mentem, hogy azt közelebb vizsgáljam meg s ekkor vettem észre, hogy cethal hasában vagyok. Derék házi gazdám

tudniillik a zsákmányul ejtett cethalnak minden lágyabb porcikáját fölemésztve, zseniális (de itt nem szokatlan) ötlettel még csontvázát is fölhasználták, t. i. a bordák között kitatarozván, emberi lakást csináltak belőle.

A szoba bútorzata hasonló stíliú volt. Mint vendéget, itt is a hagyományos családfeői zselyeszekkel tisztelték meg, melynek ülőkéje lókaponya, lábait pedig ugyanezen állat három száresontja képezte. A házi szekrények pedig, hogy a talaj nedvessége ne ártson nekik, kék és zöldre festett foka fejeken nyugodtak falábak helyett.

A z u t o l s ó g u l y á s .

(Népdal.)

Bal fülem cseng, rosz hír ütögeti,
Ez is, az is még azt rebesgeti :
Az alföldön nem lesz többé puszta,
Kis tagokra mind, mind ki lesz osztva.

Keritéses vasút is lesz rajta,
Meg gőzszekér — olyan ördög-fajta :
Nem lesz puszta, gulya, ménes, pásztor :
Hogy ember és marha legyen jámbor.

Én istenem ! ne add ezt megérnem ;
Gulyás vagyok, de igazán éltem.
Ám ha nem lesz puszta s gulya rajta,
Akkor nem t'om, hogy lesz éitem sorja.

Mért éljen a gulyás világesűfnak,
Ha minden sík földet fölaprítanak,
Az áldóját ! én elkieseredem,
A világot, — s magam agyonverem.

Szakál Lajos.

A z ö r a n g y a l .

(Elbeszélés.)

Irta : *Vadnai Károly.*

(Vége.)

Azon az éjen fölöle álmodtam, és azután sokszor ébren is csak fölöle álmodoztam. Bevallom — hiszen már mindennek vége! — hogy szívem üret napról napra mind jobban az ő képe foglalta el. Nem is küzdöttem többé ellene, egy édes álomnak tartám, mely elfoglal a nélkül, hogy megalázna.

S ez egyre növvő vonzódást lehetlen volt észre nem vennie. És mégis tartózkodott attól, hogy követelő legyen. — Örült, hogy velem beszélt, s nyájasan mosolygott, midőn csinosan kötött kis virágbokrétaiban gyönyörködém.

Künn lakott egy kis nyaralóban a városliget közelében, s azok a virágok az ő kertjében nőttek. Egyszer azt mondá, hogy az én kedvemért ápolja, s valóban mindig is hozott nekem egy nagyobb köteget, az én kis gyönyörűségemnek pedig egy kisobbat, épen neki valót. Sokszor említé, hogy milyen szép az a kert!

— Szeretném látni, — mondám egy ízben.

— Nézze meg!

— Majd egyszer — férjemmel.

E szóra elhallgatott és nem is hitt többet. Volt eset, hogy néha nem jött három napig, s akkor én óráról órára vártam. Valódi szükségemmé lett, valamint kis lányomnak is, ki gyakran kérdezé : „hol van az a jó Géza bácsi!” s mikor eljött aztán, a kis vidor gyermek egész örömlármával mondta : „itt van a jó Géza bácsi!” Nem is szeretett úgy senkit, kivéve édes apját, a ki gyakran ülében tartá még akkor is, midőn dolgozott, s meg-megesókolá, mikor ott szépen elaludt.

Hányszor, de hányszor fakadt föl ilyenkor keblomból ez a sóhajtás:

— Mért nem szeret engemet is így!

De a legszomorúbb gondolatot is megszokjuk, midőn az elfásúl vagy megkövül bennünk, s érezve terhét, igyekszünk más valamivel enyhíteni. Minél jobban megszoktam Sándor egykedvű modorát; annál inkább vonzódtam egyetlen barátomhoz.

Be is vallám azt neki, s ő megragadván kezemet, mondá:

— Ez az egy, a mit óhajték.

Valami édesen benső örömet érezék a fölött, hogy van egy szív, a mely szeret, s nem is gondoltam rá, hogy ez az öröm bűn. Nemes magatartása, érzékenysége, szerény viselete egészen elkápráztatott. Azt jól tudtam, hogy hűtelen nem leszek soha, de egyszersem úgy gondolkozáim, hogy hűséggel sem tartozom annak, ki a hűség-

perceben ismét azon valék, hogy maradásra birjam. E habozás, e nyugtalanság, ez ellenmondás elárult előtte.

— Ön is szeret! — mondá, — elárúlja mindig és nem mondja soha.

Én könnyekkel feleltem s engedtem, hogy kezem csókolja. Valami édes láz, melyen uralkodni nem tudék, egészen erőt vett rajtam. A láz egy ily percben megígérttem neki, hogy megnézem kertjét. Másnap azonban visszavontam. Éreztem, hogy

Éji szállás egy cethal gyomraban.

(Az „Izlazdi képek“ című cikkhez, az első oldalon.)

gel mitsem törődik. Ámitám magamat, hogy a szerelem mindvégig lehet csupán álom. Koronként azonban föl-fölebredék belőle, s ilyenkor oda huzódtam férjemhez, a ki megcsókolt, de hidegen, s keveset látszott tépelődni velem.

S jöttek a nyugtalanság percei. Egy nap Csohányi Géza ismét azt mondá: el kell utaznia. Egykor — úgy mondá, — itt maradt miattam, most el kell távoznia miattam.

Én is kértem, hogy távozzék; de a más

ez lenne az a lépés, melylyel a meredély ormáról lefelé jutok a nélkül, hogy visszatérhetnék. Azontúl már csak a bukás lett volna.

És nem is gondoltam volna arra soha többé, ha ismét nem következik valami, hogy egészen elkerítsen. — Valami csekélység miatt, melyben csak ez érzékeny és izgatott kedélyállapotban ütközhetém meg annyira, megint oly szóváltás fordult elő közöttünk, mely engem egészen kiforgatott magamból.

Férjemben nem láttam más egyebet, mint egy kiméletlen zsarnokot, ki erővel eltaszit magától! Egy daemon, mely tán minden élénk természet mélyében ott nyugszik ism retlenül, míg a zaklatások föl nem keltik, azt susogta: boszuld meg magadat!

S az nap délelött megígértem Gézának, hogy küldjön kocsit, mert kertjét meg akarom tekinteni.

Sohasem láttam oly elragadtatott állapotban,

elváltunk, nyugtalanabb lettem, mint valaha. Délben, midőn Sándor jött, nem mertem rá tekinteni. Egy nyájas szó, egy gyöngéd kérdés, egy meleg csók egyszerre visszaadta volna nyugalمامat s én örömost lettem volna szószegő! De nem történt semmi! Jól van, — gondolám, — én belessem az örvénybe, de a kéz, mely bele taszított, az ő hideg keze!

Ah, hiszen mikor volt az, midőn a nők magukban és nem másokban keresték hibáik okát!

Topete spanyol tengernagy.

(Szövege a 683. lapon.)

mint akkor. Arca kigyúlt és csaknem remegve mondá:

— Óh milyen boldoggá tesz engemet.

Aztán biztosított, hogy senki sem fog meglátni, de ép ez a biztosítás volt az, melytől egyszerre megijedtem. „Senki sem fog meglátni!” Hiszen ez a tolvajok vágya és reménye, hogy meg ne lássa őket senki! — De Géza nem engedett többé habozni, megfogá kezemet, s kért, esdekelt és én elég gyöngve valék újra megígérni. De mihelyt

Délután, midőn Sándor eltávozott, a szoba koringeni kezdett velem. Az órára néztem: ötöt mutatott. Én épen hatra ígértem! Eltökléltem, hogy nem megyek, s aztán újra fölkeltem, hogy készüljek. Valóban öltözni kezdtem, aggódva, szorongva, könyes szemekkel és mégis vágyó szívvél.

Épen készen valék, midőn a kocsit megállott házunk előtt. Robaja olyan volt, mint egy mennydörgés, melyben itélet szól. Kalappal fejemen, legyözővel kezemben, s egy eltöklélt roszakarattal

szivemben, vetém magam egy támlányra. Küzdöttem, de a küzdelem vége mégis csak az lön, hogy megyek! Épen föl akarék állani, midőn az előszobában meghallám az én kis gyönyörtüségem kacaját.

Oda futott hozzám s rám nézett.

— Mama te mégy! — mondá szeliden. — Ugy-e, a kedves jó apához mégy! Vigy el engemet is!

E szavak, ez egyszerű szavak hatása oly mély volt rám, hogy sirásban törve ki, letérdeltem a földre, s magamhoz szoritva kedves kicsinyemet, zokogva, remegve mondtam neki:

— Édes egyetlenem! Milyen jó, hogy bejöttél. Te vagy az én kis őrangyalom! Igen, igen, a kedves jó apához megyünk mind a ketten!

S aztán levetétem keztyűm, kalapom, az íróasztalhoz léptem, s ott reszkető kezekkel egy levél-papírosra e két szót írák: soha, soha! Bepecsételém, s ráirtam a címet s kimenve, mondtam a kocsisnak: adja át Csohányi úrnak!

Az elrobbogó kocsni mintha minden nyugtalanságomat, minden aggodalmamat elvitte volna magával! s midőn egyedül valék kicsinyemmel, összevisszacsókolva minden percben, (mert sohasem szerettem így!) mély szemrehányással mondtam magamnak:

— Anna, hogyan feledhetéd el csak egy perere is, hogy anya vagy!

S aztán lázas örömmel öltöztetém föl kicsinyemet, „a szép piros ruhába“, (mert azt legjobban szeretéd,) s mondtam:

— Menjünk hát kedvesem ahhoz a jó apához!

Sándort meglepte, midőn az irodából kihivatám s arra kértem: menjünk sétálni együtt! Jött, mert már ügyis elvégezte dolgát. Én bele fűződtem szorosán karjába, s hozzá simúlva, mondtam:

— Rosz ember, mindig oly hideg vagy hozzám!

— Kedvesem! — viszonzá, — mikor annyi kellemetlenségem van.

— S nem közlöd velem!

— Épen azt, a mi legjobban szomorított, röstelem megmondani. Te figyelmeztetél, hogy ne irjam alá a B. Muki váltóját, s én még is aláírtam s most oda kell fizetnem legalább is feléd az öszszegnek, melyet egy év alatt takarítotték meg. S aztán ne legyen az ember roszkedvű!

— Ez az egész! — mondtam örömmel — hála istennek!

Ő olyan furesán nézett rám, hogy még örülni tudok e bajnak.

— Hogy ne örülnék kedvesem, — mondtam; — vesztünk el bár mindent, csak egymást ne veszítsük el soha!

S olyan boldog, édes este volt; ő engemet vigasztalt meg, én meg őt. Másnap is, midőn az irodába ment, elkísértem egész a félutig. Midőn hazatértem, ott volt Csohányi.

— Nem értem — mondá, — levelét.

Hogy megértse: elmondám, mint állta útamat ép az indulás küszöbén az én kis őrangyalom.

— Higyje meg! — mondá szemrehányólag, — az egész nem más, mint érzélgés.

— Nem Géma: ez a becsületértés. Én hűség-gel, ön meg — a mint mondta — hálával tartozik Sándornak. Rosz volna tőlünk, ha egyiránt vétkeznénk ellene. Én nem fogok többé gondolatban sem! s kérem önt is, maradjon olyan nemeslelkű, a minőnek ő hiszi, s utazzék el!

— Valóban kívánja?

— Szivemből.

— Akkor megteszem.

És — dicséretére legyen mondva — meg is tette. Sándor pedig még hetek múlva is egész jószívűséggel töprekedett rajta, hogy talán megsérthetné valamivel e jó, e hálás fiút, a miért így bucsútlánul utazott el. Néha kis leányom szintén kérdezgeté: hol van a Géza bácsi? — én pedig egész önvádoló sóhajjal felelém neki: bárhol van is kedves kicsinyem, jobb, hogy nincs itt, te pedig itt vagy mellettem édes őrangyalom.

Ime, anyám, ez az oka, a miért e kis teremtetést gyakran így nevezem!

Az öreg asszony oda vonta koblére könyező leányát és nem szólt egyebet, csak ezt:

— Nagyon örülök gyermekem, hogy mindezt elmondta nekom. Ez a legnagyobb biztosíték arra, hogy nem fogsz többé tévedni gondolatban sem. A titok, ha eltemetjük a sziv mélyébe, föl-támadhat új alakban; de azzal, ha bünbánólag közöljük valakivel, kiirtottuk még a gyökerét is. Köszönöm tehát, hogy elmondta. Nem teszek rá egyéb megjegyzést, mint azt: ne feledd soha, hogy anya vagy!

Nem is mondhatott volna többet, mert jött Sándor; egyik kezében halmaz íromány, a másikban egy kis kosár, teli gyümölcsessel, melyet a vacsorához vett. Neje oda szaladt hozzá, megszabadítá a tehertől, s aztán átalkarolá. Majd kifutott a konyhába, zörgetve kulcsait, hogy rendelkezék.

Az öreg asszony pedig fölhevén az iratesomót, szeliden mondtá:

— Édes fiam! A munka a legnemesebb, mi a

férfinak becsületére válik; de Annának fáj, hogy te nagyon is sokat foglalkozol a pörökkel, s igen keveset ő vele.

— Kedves anyám, — viszonzá Sándor, — szégy embernek szerezni kell.

— Igaz fiam, de meglehet, hogy a míg néhány száz forintot szeresz, addig egy mindennél többet érő kincset vesztesz el — egy szerető szívet.

Nem mondom többet. Te okos férfi vagy, gondolj néha erre.

S valóban gondolt is sokat, és azóta gyakran lehet őt látni nejével és kis lányával, a mint sétálnak, csevegnek és egymásra szeretettel mosolyognak.

A kis fészek megint a régi paradicsom. Valamivel kevesebb pénz van benne, de sokkal több öröm.

A H e g y a l j a.

(Folytatás.)

Az 1657-ik évi lengyel hadjárat, melyben ifjabb vagy II-ik Rákóczy György a svédekkel egyesülten eleintén szerencsével harcolt, de utóbb egész seregét elveszté, otthoni ellenségeinek bátorságot és alkalmat szolgáltatott, hogy uralkodása ellen több rendbeli panaszt emeljenek Konstantinápolyban, és a trónróló letételét kieszközöljék. Midőn e fermánt megnyerték, és Rákóczy már alkudozásokkal nem remélte méltóságát fenntartani, elhatározta, hogy azt a törökök ellenében erőszakkal is fenntartandja; 1660-ban azonban a Kolozsvár melletti gyalui szerencsétlen ütközetben trónját és életét veszté. — (Lásd Szilágyi Sándor II-ik Rákóczy György lengyel hadjáratát 1657-ben).

Ezen eseményből a legnagyobb hasznot húzandó, egy követet küldött a császár a fejedelem özvegyéhez, hogy tőle Szathmár- és Szabolcsmeigyék átengedését, és családi várainak császári seregekkel megszállását kieszközölje. Midőn az özvegy az első megengedte, de az utóbbit határozottan megtagadta, de Souchés tábornok, ki ama követtel egyidejűleg egy hatalmas sereg élén Felső-Magyarországba indult, 1661-ben Tokajt erővel elfoglalta, és ezáltal kényszeríté a fejedelemnöt seregeinek többi váraiba leendő felvételére.

1671-ben I-ső Rákóczy Ferenc egy merész kísérlettel akarta a további működésére nézve fontos várat elfoglalni. Fontos közlemények ürügye alatt Tokaj császári parancsnokát Stahremberg Rüdiger Ernőt (Bécsnek későbbi vitéz olthalmazóját) jeles tisztjeivel együtt husvétra meghívta magához sárospataki várába, és itt az ebéd végeztével foglyainak nyilvánítá őket. Ez alatt két hadnagya: Szepesi Pál és Szuhai Mátvás 8000 emberrel megtámadták a vezérektől elhagyott Tokajt, hogy azt rohammal bevegyék; azonban Stahremberg hadnagya is résen állott, s a kísérletet meghiúsította; miután pedig Rákóczy látta,

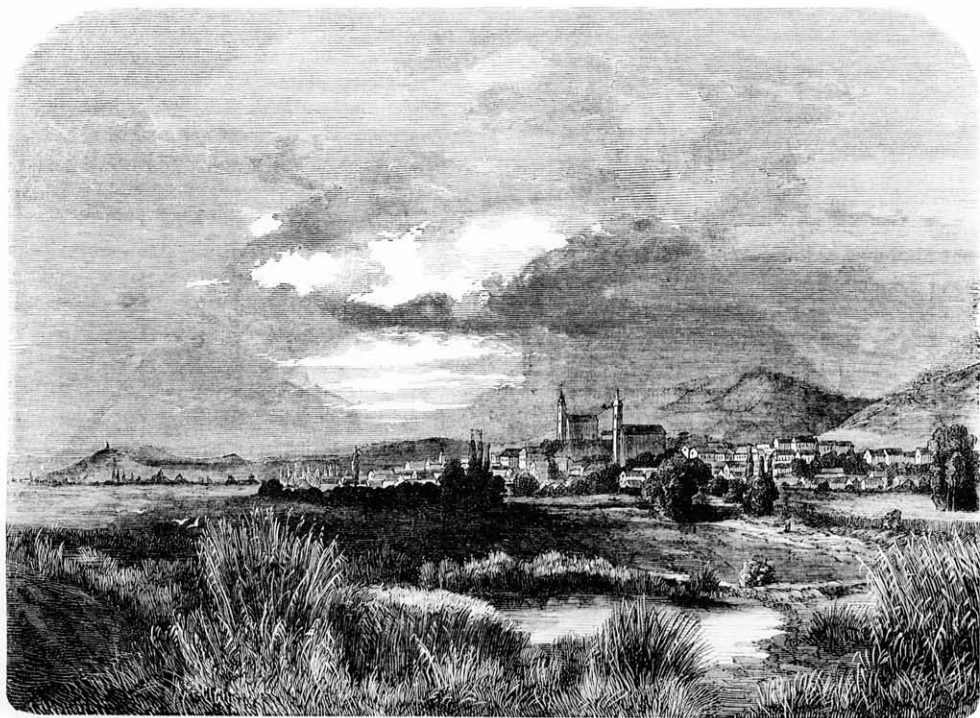
hogy sem csel, sem erőszak által kívánt célját el nem érheti, nemsokára szabadon ereszté a fogoly tiszteket. (Res gestae in Hungaria annis 1667 — et sequentibus — Auctore Michaele Szegedy. Casoviae 1740. pag. 105. — és Szirmaynál).

Szerencsésebb volt Tököly Imre 1683-ban, ki, miután Kassát elfoglalta, és a felső-magyarországi császári seregek nagy része a törökök által szorongatott Bécs felszabadítására sietett, Tokajt némi veszteséggel bevette. De miután ügyei LOTHARINGI Károly hercegnek a törökök elleni fényes és folytonos győzelmei által a legnagyobb veszélybe jutottak, és miután pártjának számos fő embere sietett a császártól amnestiát kérni, 1685-ben Tokaj is makacs védelem után, és főleg miután Izdenczy bizonyosságot szerzett magának Tökölynek a törökök általi elfogatásáról, Schulez tábornoknak feladta a várat.

Nem csekély áldozatokba került a császáriaknak, míg annyira jöttek, hogy Tököly vállalkozó szellemétől békében maradhattak. Egy csekélységnek látszó, de azért mégsem jelentéktelen dolog azonban, úgy látszik, figyelmüket kikerülte, s azt a hibát követték el, hogy Tököly szétszórt csapatait szolgálat és foglalatosság nélkül hagyták; ezek aztán az országban ide s tova barangolva, nagy kicsapongásokat vittek véghez. Így 1697-ben egy ily kóbor csapat az újhelyi vásáron termett, midőn Sárospatak német parancsnoka, a vásáros népen eddig szokatlan nagy adót követelt. Ezek annyival is inkább vonakodtak a zsarolásnak eleget tenni, miután a megjelent hajdukban kész szövetségeseket nyertek, és ezekkel egyesülten a pataki parancsnokságra rohantak s kegyetlenül felkoncolták. Most a zavar iszonyú lett. Egy Szalontay nevű paraszt, és egy tokaji közhajdú vezetőkül léptek fel, s embereiket megsztva, még azon éjjel az első Patakra, az utóbbi Tokajra rontott. A várórizetek bünös gondatlanságuk miatt készületlenül találtattak, a miért is

nagyobb részük életükkel lakott. E hihetetlen eredmény nagy tervekre bátorítá az elégtelenséget. Tokaji manifestumot bocsátott ki a fölkelésre Tököly nevében, kinek ezredeseül vallotta magát. Most a dolog ily komolylyá változtával gróf Károlyi Sándor felhívta a szatmármegyei nemességet, hogy a baj terjedését meggátolják; míg utóbb Nigrelli Kassáról, és Vaudemont Egerből megérkeztek, és mind a két várat visszafoglalták, miután már előbbi őrizeteik semmivé tettek. Tokajnak e korbéli nevezetesebb eseményeit leírta Babocsay Izsák akkori tarcalvárosi

Felső-Magyarországban Klebelsberg is megverte, alig maradt e vidéken Tokajon és néhány városon kívül egyéb erősség a császáriak részén. De Tokaj is kénytelen volt majdnem egy évi ostrom után 1704-ik év telén Bercesényi Miklósnak megadni magát. És ezzel együtt eljutottunk a tokaji vár fenállásának végpontjához. Mert a mint a legközelebbi hadjáratban Rákóczy pompás családi vára és lakhelye: Sárospatak, a németek kezére került, és a császári vezér parancsára szétromboltatott, annyira megboszankodott e felett Rákóczy, hogy a hasonlót hasonlóval

A Hegyalja képeiben. II. TARCAL. (A „Tokaj Hegyaljai Album” után. Szövege a 682. oldalon.)

jegyző. (Megjelent Pesten, 1815-ben Romy Károly Monumentáiban.)

A Bécsben eleintén figyelemre sem méltatott II-ik Rákóczy Ferenc-féle felkelés, Károlyi csatlakozása, a felső-magyarországi császári főhadparancsnok Nigrelli tábornok halála, és Rabutin elviselhetlen zsarolásai által előidézett elszakadása által Erdélyország egy nagy részének, rövid időn oly jelentékenyen öregbedett, hogy a császári család már Bécsben sem érezte magát biztonságban. Egyik erősség a másik után vagy jó szántából, vagy az erőszaknak engedve, megnyitá kapuit Rákóczy diadalmas seregei előtt, és miután

kivánta visszafizetni, sőt ha lehet, még azt felülmulni; s elhatározta, hogy Tokaj várát a földdel egyenlővé téteti. Ennek véghezvitelével Patay Sámuel bizta meg; ki a parancshoz híven, hogy még nyoma se maradjon a várnak, a Tisza és Bodrog vizeit ereszteté a szétrombolt romokra, miként örökre eltemetve legyen még az utolsó kő is, mely ráemlékeztethetné a szemlélőt, hogy itt valaha azon gögös ellenség várának tornyai emeltek büszke fejüket a magasba, mely Patakot szétromboltatta.

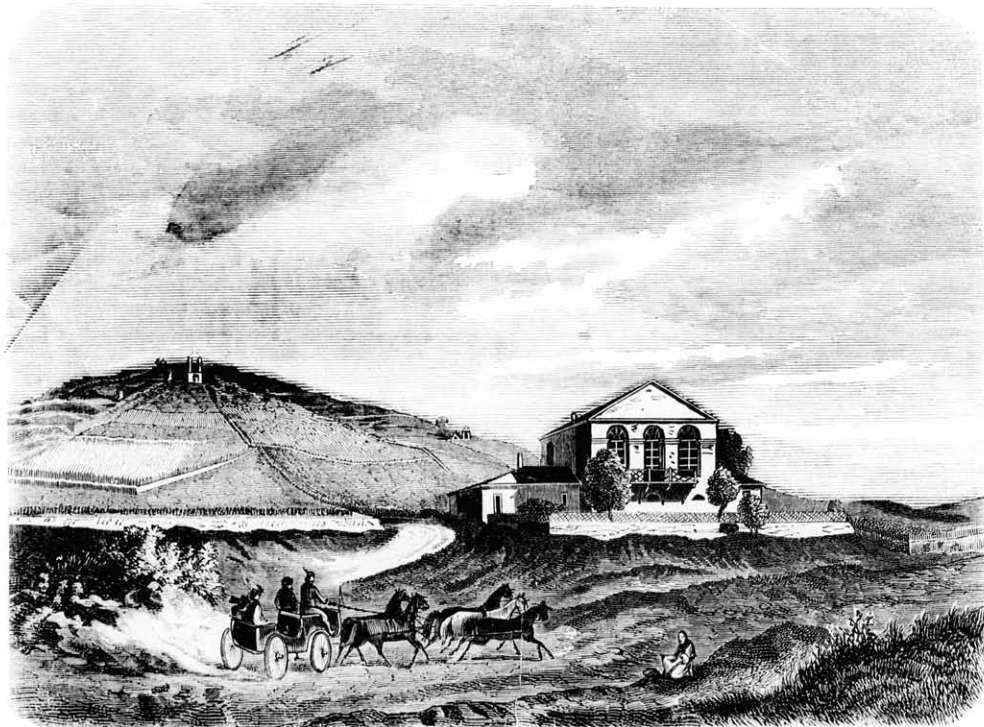
És ha nem is szóról szóra, de elég híven teljessítetett be a kegyetlen boszút szomjazó parancs

vészt hozó kívánsága; mert a mit a századok hosszú során át sem az idő vas foga, sem a viharok dühe, és az ellenség hatalma nem birt elserpenni, azt a felzaklatott szenvedély egyetlen parancsszava képes volt végbevinni.

De ha veszszük, hogy ez által Tokaj megszünt erősség lenni, ez csak a város előnyére szolgált, mert ezentúl lakossága békésebb idöket élvezhetett, s nyugodtan láthatott gazdasága, ipara, s kereskedelmének fejlesztéséhez. És csakugyan lakosai is csak a múlt század vége felé kezdtek szaporodni. Jelenlegi népessége mintegy 4000-re te-

nem egyesült ó-hittieknek is tulajdon templomaik és parochiájuk van itt. A reformátusok 1821-ben épült tágas templomukban tartják isteni tiszteletüket, a lutheranosok pedig az ugynevezett régi Generalis-házban. Az izraelitáknak szintén 1816 óta van sinagógájuk.

A jelenlegi Tokaj város két részből áll, u. m. a tulajdonképi, vagy régi Tokajból, mely képünkön látható és Kis- vagy Új-Tokaj. Az első a tiszai fahidtól felfelé vagyis inkább éjszakra a hegyoldalba húzódik, hol a római katolikus nagy templom, református és görög egyesület egyházak

A Hegyalja két ekben. III. DISZNÓRÓ. (A „Tokaj-Hegyaljai Album“ után.)

hető, kik közt mindenféle vallásukat lehet találni; a római katolikusok templomukat 1714 óta birják. A kapucinusok 1787-ben hozattak ide Ausztriából, klostromjuk a város felső végén Keresztúr felé volt, hol egy nevezetes kápolnájuk volt a Boldogságos Szűz tiszteletére; 1787-ben királyi rendelettel eltöröltettek, épületjük pedig 1814-ig magtárul szolgált s ekkor eladatott. A kegyesrendi szerzetnek is volt itt klostroma a városi templomtól nem messze, a hol egész 1778-ig az alsóbb gymnasiumi osztályokban évenként mintegy 200 tanuló oktattatott, ekkor azonban Új-helybe tétetett át a gymnasium. Az egyesült, és

tűmnek ki, Kis-Tokaj pedig a hidtól lefelé délnek sokkal tágasabb és szebb helyen terül el; itt van a tiszavidéki vásút debrecen-miskolci vonalának állomási helye, a tiszai gőzhajózás ügynöksége és kikötője, valamint a nagy álladalmi sóház több épülettel, és a sószállítók kikötőjével, és több csinos magánház. Mult képünk a Tisza tulsó szabolcsi oldaláról van fölvéve, s a hidat, azontul pedig a várost a háttérben, a tokaji hegy szőlővel ültetett néhány ágazatát ábrázolja.

Nagy élnétség mutatkozik itt a Tiszán, nevezetesen só és fa, szőlőkarók, zsindely és lécek nagy mértékben szállítatnak a felföldről Őszszel pedig

különösen sok gyümölcsöt hoznak a Tiszán, úgy hogy a szálak és tutajok csaknem az egész Tiszát elborítják. Általában e kis város igen élénk kereskedést űz mindenféle terményekkel és árucikkkel.

II. Tarcal.

Tokajból Kis-Tokajon át egy órajárásnyira csakhamar a kies fekvésű Tarcal mezővárosban találjuk magunkat, melynek csinos házai, a tokaji hegy délnyugoti oldala alatti magaslaton fekszenek, és a délfelöli gazdag rónaságról, melyen a tiszai vaspálya Tokaj felől épen alatta kanyarodik Miskolcnak, igen kellemes tájképet nyújt a szemlélőnek.

A tarcali szőlők szerencsés fekvésüknél fogva az egész hegyalján a legjobb minőségű bort adják, és a rég idők óta fogva meghatározott általános osztályozás szerint azt tartják, hogy a tarcali a legédesebb, különösen a „Mézes-Mály“ nevű hegyéről; legtartalomdúsabb a tokaji és mádi; legzamatosabb a szeghi és zsadányi, legtartósabb pedig a tolsvai és bényei. Egy régi magyar latin közmondás pedig azt mondja a tarcali borról: „vinum de Tarcal, melytől az ember leborul arcal.“ Hires bortermő hegyei három osztályba soroztatnak. Az első osztályba tartoznak azok, melyeket folytonosan süt a nap és szabadon állanak kelet és nyugatnak u: m: *Szarvas*, és Mézesmály a leghiresebb szőlőkkel, melyeknek nagyobb része királyi birtok; — Cserfás, Felső-Thurzó, Lajstrom, Szilvölgy, Deák, Király-Mály, Agyag, Csuka, Kőbánya, Tárci, Paksi, Bigó, Görbe, Barát, Árokláti, Forrás, Baksó és a várostól északnyugatra a képtünkön látható magában álló Terézhegy, melynek tetején Mária Terézia idejében egy kis kápolna építettett. — Másod osztályú hegyei következők: Nagy- és Kis-Cseke, Peróc, Sóhajó, Nagy- és Kis-Mandolás, Nagy-Váti, s Feketehegy; végre a harmadik osztályba tartoznak az éjszakra néző Nagy és Kis-Temető, Bodonyi, Zombori-Előhegy, Farkas, Nagy- és Kis-Bajusz, Vinnay, Püspöki, Ponci, Nyavalya és Kis-Várad.

Tarcal város nevét még a honfoglaláskor nyerte, mint Tokaj leírásánál is említettük: Tarcal vezértől, ki a hegyre legsebesebben felnyargalván, a hegyet is tőle „Tarcal“ hegyének nevezték el, és csak később juthatott jelenlegi nevének birtokába. Földje jó fekete porhanyós, a lejtőkön mindennemű gabona bőven, hegyei pedig a legjobb minőségű bort teremnek, de lapályos földjén legfel-

jebb 980 holdat lehet csak szántani, a többi részint legelők és rétek, részint a Takta folyó mocsárai foglalják el. Lakosainak száma meghaladja a 3000-et, kiknek legnagyobb része reformatus, kevesebb a római-katholikus, ezenkívül vannak, még csekély számmal görög egyesültek és nem egyesültek, és zsidók. Anyagyházai vannak a római-katholikusoknak és reformatusoknak, és a zsidóknak imaházuk. — A római-katholikus templomban látható a pataki származású, s itt eltemetett Vékony János kapitánynak azon zászlója, melyet az Eugen herceg által a törökökön 1717-ben véghez vitt híres belgrádi győzelemből visszahozott.

Egyébiránt a várost, Tokajhoz közelsége miatt, csaknem ugyanazon sors érte mindig, hiven osztozott annak balszerencséjében úgy, mint örömeiben, attól az időtől fogva, midőn Árpád fejedelem adományából Tarcal vezér nyerte e földet, egész 1603-ig, midőn Rákóczy Zsigmond Tarcalt Rudolf császártól zálogba nyerte, és 1606-ik évi június 23-án a Bocskayval kötött bécsi szerződés értelmében beleegyezot a császár, hogy Tarcal Rákóczy Zsigmondtól megváltassék, és régi szokás szerint Tokaj várához tartozzék.

E helynek többi viszontagságait 1670-től egész 1700-ig Babocsay Izsák nevű helybeli egykori városi jegyző, hazai nyelven irta meg, mely 1815-ben Pesten Rummy monumentáiban megjelent. De minthogy nagyobbára azon eseményeket említi, melyeket „Tokaj“ cikkünkben már megismertettünk, így feleslegesnek találjuk azt itt ismételni, és inkább tovább folytatjuk hegyaljai vándorlásainkat, az innen északnyugatra nem messze fekvő Mád mezővárosa felé.

A mint azonban a Teréz-kápolnát és Tarcal határát elhagyjuk, s a Bodrog-Kereszturról Mádra vezető országútat elérjük, ott találjuk mintegy fele utján a Zombor város határához tartozó

III. Disznókő

nevű szép fekvésű szőlőhegyet, melynek hű rajzát az ide mellékelte képen mutatjuk be olvasóinknak. A lankás perlitdomb déli lejtőjén, kelet és nyugotról nyíltan fekvő szép szőlőhegy Lónyay Menyhért pénzügyminiszter tulajdona, és a zombori határhoz tartozó szőlőhegyek első osztályához tartozik. A csinos borház előtt országút megy el éjszakra, a tokaji nagy hegytől.

(Folytatása következik.)

Zombory Gusztáv.

A spanyol forradalom főbb szereplői.

I. TOPETE tengernagy.

A magyarországi klerikális lapok, az „Idők tanuja,” meg a „Pesti Hírnök” szintén megemlékezvén a spanyol forradalom és okairól, hímczés nélkül kimondják, hogy Spanyolország kimondhatatlanul szenvedett a papi befolyás alatt volt II. Izabella uralkodása alatt, mely az országot belső zavarok, elszegényedés, anyagi és szellemi süllyedés, az egész népet pedig az elbutulás örvényének szélére vitte. Magyarországi klérusunk fő közlönyeinek illetén elismerése egyszersmind bizonyága a hazai papság felvilágosodottsága és szabadelvűségének.

Az Izabella külföldre menekülésével s a Bourbon-ház detronizációjával szerencsésen végződött közelebbi spanyol forradalom keletkezését és eseményeit testvérlapunk, a „*Heti Posta*” már tüzetesen ismertette, és így mi itt a „Hazánk s Külföld” irányánál fogva inkább csak a forradalom főbb szereplőinek bemutatásával fogunk foglalkozni.

Spanyolország szerencsétlenségét s a Bourbon-ház bukását legnagyobb részben Izabella királynő két kegyence: Claret a pap, és don *Marfori*, Izabella nyilvános szeretője okozta, kikről az európai lapok következő rövid, de jellemző adatokat közölnek: Claret atya, Izabella gyónatója, a ki vele együtt menekült ki Spanyolországból, eredetileg tanulatlan, de ravasz takács-legény volt, ki történelmi szereplését azzal kezdte meg, hogy a carlista háború idején egy öszvért lopott s megszökvén, a cabrerai hadseregbe állott. A háború mesterségére azonban nem nagy hivatást érezvén magában, ezután vámhivataltoknak állott be, mi köztudomásúlag a leggyűlöletesebb foglalkozások egyike. A carlista háború befejezése után Rómába menekült s ott szerzetessé lett, s bár a hittudományokhoz legkevesebbet sem értett, sőt még csak latinul sem tudott, a szent szék részéről mégis nagy kitüntetésben részesült, mint Izabella gyónatóatyja, s így legfőbb tanácsadója, küldetvén Madridba.

Claret Spanyolország szerencsétlenségére szerencsésen megérkezett Madridba, hol szoros összeköttetésbe lépett bizonyos Patrocínio nevű apácával, ki a vallásosságot negélyző, de csak babonás és erkölestelen Izabella királynő fölött teljesen uralkodott, minthogy pedig az apáca fölött meg Claret uralgott, természetesen, hogy így e két személy mindenható (Claret a mellett kubai érsék is)

lett Spanyolországban, s hogy végre oda vitte az országot, mikép annak minden pártja egyesülvén, fegyverhez nyúlt s a királynét egész uralkodó házával együtt örökre megfosztotta trónjától.

A mi Marforit, Izabellának férjes létére nyilvános kedvesét illeti, ez az úr főudvarmesteri hivaltalt viselt. Marfori most 45 éves, középtermetű, kopasz fejű s igen gömbölyded testű. Különösen szép finom kezei s piciny lábai vannak; arcsonjtjai erősek, kiállók és sűrű fekete körszakála van. Kidüledt szemeit pápaszemek fedik, de azért azok éles tekintetűek. Sűrű bajusza némileg elföldi húsos, élvsovár ajkait. Izabella Spanyolországból menekülvén, Marforit is magával vitte, s inkább hagyta el koronáját, mintsem ezen kedvesét, mely hűség ugyan nagyon megható, csakhogy Izabellának férje is van s anyai gyermeke, mint a csirke.

E személyekről csak azért emlékeztünk meg, mert a spanyol forradalom illusztrációjának azok is kiegészítő részei: árnyoldalai. Most áttérünk azokra, kiket Spanyolország szabadsága kivívásában az oroszánrészt illet. Ezek közt ugyan első hely *Primet* illeti, de ennek arcképét s életrajzát egyik későbbi számunkban adjuk, s eléje bocsátjuk *Topete* tengernagyot, mint ki első adott jelt a forradalomra, fegyvere fölemelésével.

Spanyolországban jelenleg négy főpárt van, t. i. az ugynevezett progressista párt, mely Spanyolország és Portugalia, vagyis az egész iberiai félsziget egyesülésére törekszik, a mostani portugál király uralkodása alatt; a másik az unionista párt, mely a néhai francia polgárkirály Fülöp Lajos fiát, Montpensier herceget (ki Izabella exkirálynő sógora, ennek nővérét, Bourbon Mária Lujzát birván nőül,) akarja trónra emelni; a harmadik a köztársasági párt s negyedik a jelentéktelen carlista párt. Mindezen pártok otthon az országban, és száműzetésben élő politikai és katonai tekintélyeik a külföldön, végre egy közös célra egyesültek, arra tudniillik, hogy a szabadságot tökéletesen elnyomó s az országot végronlásba döntő Izabellát és híveit megbuktassák. Az előkészületek régen folytak, a Belgium, Francia- és Angolországban levő kitűnő spanyol száműzöttek titkos összeköttetésbe léptek honfitársaikkal s a Canári-szigetekre fogságba küldött tábornokok is már jöttek a spanyol partok felé. A fölkelés sikere attól függött, hogy a királyi hadsereg is —

mely szintén spanyolokból áll — a spanyol nemzet ügye mellé csatlakozzék, — s Topete tengerenagy, a Cadix előtt horgonyzó királyi hadihajók parancsnoka volt az első, ki nyíltan a forradalomhoz csatlakozott s Cadixot is megnyitotta a nemzet hőseinek. A forradalom diadala ezután villámszárnnyakon haladt.

Topete neve eddigelé majdnem egészen ismeretlen volt Spanyolországban, s bár csatlakozása után az egész nemzet egyhangulag őt jelölte ki a tengerészeti miniszterségre, mégis midőn Madridba Primmel együtt bevonult, egyetlen ajk sem nyílt meg az ő életetésére, minthogy nem tudták, kiesoda. De ha néhány nap előtt ismeretlen volt is még nemzete előtt, neve már elő van jegyezve a história számára. (L. arcképét a 677. lapon.)

A munka történetéből.

Midőn isten Ádámot a paradicsomból kiűzte, azt mondá neki: „Arcod verejtekével keresd mindennapi kenyeredet“ s azóta munkára vagyunk utalva, hogy élhessünk; fáradunk, izzadunk és munkálkodunk, csak hogy a mindennapi kenyeret megszerezhessük a magunk és hozzánk tartozóink részére.

A bölcsészet azt tartja, hogy a munka az élet fűszere és munka nélkül nem élhetünk. És valóban, ha tekintjük az emberiséget, azt találjuk, hogy annak minden rétegében élénk a munkálkodás; szegény, gazdag, költő, kereskedő, művész, proletár stb, szóval mindenki dolgozik vagy legalább mulatságból, kedvtöltésből foglalkozik, mert hogy mulatságból is lehet izzadni, azt megmutatá Mátyás király, midőn a szőlőt kapálta.

A munka tehát egykorú az emberiséggel. Ádám a földet mivelté, Éva pedig font. Noe szőlőt ültetett. Jákob és fiai földművelők és pásztorok voltak; Sámuel próféta Dávidot juhainál kente fel királynak, Elizéus is akkor hivatott prófétának, midőn javában szántott; Gédeon pedig búzát csepelt, midőn az angyal tudtára adá, hogy rá van bízva a zsidó sereg vezérsége. Saul király épen pár ökröt hajtott, midőn Jábés város veszedelmét tudtára adták.

De nemcsak a zsidók, hanem más országok fejedelmei is földjeik gyümölcse és saját kézi munkájuk után éltek: így Homér oly királyokról tesz említést, kik igezi munkájuk után éltek. — Xenophonnak a gazdaságról irt könyvéből tudjuk, hogy a görögök a műveltség legmagasb fokán állva sem hagytak fel a földműveléssel. — A rómaiaknál Cátó földműveléssel foglalkozott; a khartágoiaknál pedig Mágón 28 könyvet irt a földművelésről, de ezek legnagyobb része elveszett. A perzsáknál ifjabb Cyrus maga ápolta kerti virágait. A zsidók nemcsak pásztorok és földművelők, hanem hajósok és mesteremberek is voltak, így Bezeleel és Oliába a szentek szentjéhez megkívántató minden eszközöket elkészíték; voltak továbbá ércöntők, kik a mig Mózsés a Sinai he-

gyen időzött, a begyűlt arany ékszerekből bornyút öntötték, és kik továbbá a frigyládán levő két arany angyalt is készíték; voltak még kőfaragók, asztalosok, kárpitosok és hímzők, kik mind a szentek szentjében dolgoztak.

Azonban bármennyire tanulmányozzuk az ó-szöveget, sehol sem akadunk annak nyomára, hogy a zsidó mesteremberek kereskedést űztek volna az általuk elkészített művekkel és eszközökkel. Saul király korában nem találtak a zsidók között olyan mesterembereket, a kik szántóvasat és fegyvereket készíthettek volna, Saul tehát kénytelen volt a philiszteszekhez folyamodni. Ebből is láthatni, hogy a zsidók a mesterségeket nem kenyérkereset okáért űzték.

Minden zsidó háznál volt egy sütő kemence, mert a törvény mondja: „oly éhség fog támadni, melyben tíz asszonyra egy kemence jut.“ Salamon király idejében már sok zsidó mesterember létezett, így a többi közt voltak: kőművesek, kovácsok, ácsok és aranyművesek, mert Salamon a szentírás szavai szerint 30,000 mesterembert fogadott fel a templom építéséhez, ezenkívül 80,000 bányász dolgozott a hegyekben, de ez mind kevés volt, hanem Tyrus királytól kért mesterembereket, kik a fafaragáshoz értettek, ilyen volt a többi között Hiram; voltak továbbá biborkészítők is, kik csak kizárólagosan a király számára dolgoztak és annak kertjében laktak.

Isaiás próféta megjövendölte, hogy isten a zsidóktól elveszi a mesterembereket. A zsidók kevés bútorzattal bírtak, a mint ezt Elizeus próféta is írja, ki egy sunamai nőhöz bétérván, ez férjének a következőket mondá: „Készítsünk ezen isten emberének egy szobát, tegyünk abba egy ágyat, asztalt, széket és gyertyatartót.“ Ebből állt tehát egész bútorzatuk. — Az ágy igen egyszerű volt, lábak és kárpitok nélkül, mint a mostani nyoszolya, vagy mint az alföldi „pavlás.“ Voltak azon időben tábori ágyak is, mit a görögök „κρόνονε“-nek neveznek, ezek többnyire elefántsontból készültek. Ez ágyak a fal

mellett álltak, mert a mint Ezekias király megtudta, hogy meghal, a fal felé fordúlva elkezdett sirni. — A székek úgy voltak készítve, hogy a benne ülő, egyszersmind félig fekvő helyzetet is vehetett fel, mert a zsidók félig fekvő ebédeltek, mint a rómaiak is. A szobák talaja szőnyegekkel volt borítva, melyeket ők maguk készítének. Dávid király, midőn háborúba ment, szolgálai szőnyegeköt vitték utána. Edényeik fa és földből valának, ilyenekkel bírtak a rómaiak és görögök is

eleinte. A zsidók a phöniciaktól tanulták meg a biborkészítést, üvegfestést, a hajózást azonban a tyriabeliektől tanulták, „a tyriabeliek mutaták a zsidóknak az utat Ophirba.“ (Recherches nouvelles tom I. et Voyage et Syrie tom 4).

A zsidók tehát nemcsak földmivelésből éltek, mint némelyek állítják, hanem a legnagyobb rész mesterséget tanulva, ezt különösen a királyok alatt igen sokra vitték.

Ligetfi A.

Háromszáz év előtti magyar levelek.*)

I. Szentpétery Borbála fiához, Csemery Zay Ferenc kapitányhoz Konstantinápolyba. 1556-ban.

(Kivül, latinul: Méltóságos Csemery Zay Ferenc úrnak, király ő felsége kapitányának sat.)
Belül: Vitéz! és nekem szerelmes fiam! Keszenetemet mint jó fiannak. Im értem, a mit előbb írsz énnékem, de mi az úr istennek akaratajából békességgel vagyunk mindnyájan és a gyermekek is egészségben vannak Bécsben, a kegyelmed

fiai. De azt írhatom, hogy mi úgy várunk haza, miképen a lélek várja Limbusból megszabadulását, hogy az úr isten kegyelmedet még megtartsa és meghozza és megszabadejtsa, (igy!) E levél költ Eörvistyén, (falu a Vág mellett Nyitramegyében,) virág hétfén, 1556. A te kegyelmed anyja, *Szentpétery Borbára asszony.*

II. Ujlaki Sebestyén török rab Zay Ferenchez. 1569-ben.

(Kivül: Nagyságos uramnak, Zay Ferenc uramnak, a szentséges római császár ő felsége főtanácsának és kassai főkapitányának, az én bízott böcsületes uramnak adassék tulajdon az ő nagysága kezében.) *Belül:* Ujlaki Sebestyén rab, Zay Ferencnek. — Nagyságos, nekem mindenkoron bizodalmas és böcsületes uram az éltedig való szolgálatomnak ajánlásának utána. Továbbá látja nagyságod az úr istennek kegyelmes ostarát rajtam: im fejemet kell rabságból váltanom, fizető napom csak előttem; az én nagy nyomorúságomban a mennyiben meg kellett sarcolnom (sarcoltatnom,) azt én semmiképen meg nem adhatom ilyen nagyságos urnak és egyéb uram barátim atyám-

fiai segítsége nélkül. — Annakokáért könyörgök nagyságodnak ilyen nyomorúságomban, segíljen meg nagyságod a te nagyságod urasága értéke, jóakarata szerint, hogy szabadithassam meg fejemet, mit jövődre meg igyeközöm te nagyságodnak és nagyságod szerelmes gyermekinek is szolgálni, hálálni, az úr isten pedig te nagyságodnak többel is megfizeti. Te nagyságodtól ezön embör által jó választ várok. — A kegyelmes úr isten gyógyítsa meg te nagyságodat, asszonyom ő nagyságával egyetemben éltesse nagyságtokat édös javaiban. Költ Gerjben, (Györben,) 4. marci 1569. sat. *Ujlaki Sebestyén, szünyi rab.*

III. Gara Bánffy Borbála Zolthay Istvánnéhoz Egerbe. — 1559-ben.

(Kivül: Nagyságos Zolthay Anna asszonyinak, István házastársának, a ki jelenleg Eger várában lakik stb.) *Belül:* Szolgálatomat (t. i. ajánlom.) Utána: mint bízott asszonyomnak kívánnék tekegyelmedek felől mindon jót hallani. Csodálkozom tekegyelmedeknek, (kegyelmedeknek,) hogy tekegyelmedek elfeledkezett mívelünk. Tekegyelmeduek azt írhatom, hogy istennek legyen hála: mind urammal egyetemben, mind gyermekinkkel egészségben vagyunk, — és az tekegyelmed esmeretlen atyjafia, a Zay András betegsége. Azon kérem kegyelmedet, tekegyelmed ne haragudjék, hogy Istvánnak nem neveztük, (t. i. az új születet,) mert uram akarataja volt, és tekegyelmed

igön elfeledkeze rólunk. Azon kérem kegyelmedet, hogy tekegyelmed ne feledkezék rólunk; ha én tudnék írni, mint te kegyelmed tud, (o levél t. i. más által irattatott!) én te kegyelmednek minduntalan írnék. Mondja meg kegyelmed István uramnak szolgálatomat, és azt írhatom kegyelmednek: a mi történék eset szent Jakab napján Ugrócon, hogy a menny dörgött és két embert üte meg; az egyiket jól esmérte kegyelmed

*) E levelek orthographiáját, az összevonásokat s kihagyásokat — mik sok olvasónkra nézve érthetlenné nének — mai helyesírásunkhoz idomítottuk, ügyelvén mindenütt az azonkori olvasásra, illetőleg kiejtésre.

(*Szerk.*)

is, a Bory Jánost, és a másik egy . . . Jakab; ugyanott agyonütötte volt, mikor kegyelmed ott volt, hanem csak a tárházba nem ütött volt; akkor, mint most is — tekegyelmed gondolhatja — minemű nagy ijedés volt rajtunk mind gyermekeinkvel. Ezt tekegyelmednek azért irtam, hogy tekegyelmed talán másképen hallotta. Nem csak

Ugrócon tertint, hanem sok helyen tertint az ez esztendőben.

Az úr isten tartsa meg tekegyelmedet szerelmes urával egyetemben. Irt levél (t. i. kelt) Örvistyén, kisasszony napján, D. 1559. *Gara (Bánffy) Barbara.*

(*A gr. Zayak zay-ugróci levéltárából.*)

Egy héttörténete.

(Október 19.)

(VK.) A naptár és az idő gyönyörűen meghasonlottak. Egyik öszt mutat, a másik tavaszt. A „megszedett szőlők“ ez idén nem nyujtanak bús képet; a fák szilárdúl ragaszkodnak koronáikhoz, jobban és sikeresebben, mint a spanyol királyné; az őszi rózsák nem kérkedhetnek azzal, hogy most már künn a kertekben övék az egyedüli uralom; májusi verőfény mosolyog, s a nép oly vidáman megy a városligetbe, Kőbányába s a Rákos gyepjére, mintha nem is búcsúzni, hanem köszönteni menne a természetet. Csak estéinkint a színház telivédő páholyai, a divat-kirakatok kelméi, hangverseny-hírek s az újra megíjjodott kávéházak jelentik, hogy ez az egész nyájas mosolygás csak miló fény, melyet a köd maholnap elsöpör, s minden órán (talán ép azalatt, míg a botlik megteszik a gyors utat tollunk hegyétől olvasónk szeméig) megkezdődhetik a „komor“ idény.

Komor a költők dalaiban, de annál vidámabb a nagyvárosok évkönyveiben.

A vidámság májusa csak ezután kezdődik a szalonokban, hol a napfényt a csillárok pótolják, az édes illatot divatos parfume-ök, a virágokat szőnyegek, kelmék, arcok és szemek, a lombok nesztét a selymek suhogása, s a madárdalt — zongoraszó.

Ma már egymás után tárúlnak föl a hónapokig lefüggönyözött nagyuri lakások szárnyajtai, s a „társaságból“ estéről estére mindig többen ülik körül a thea asztalt és kandallót, csevegve a nyár élményeiről s a tél mulatságairól.

Jönnek olyanok is, kiknek családjából emberemlékezet óta senkisé nem tölté a telet (annál kevésbé más évszakot) Pesten. Legalább az ifjú Eszterházy hereg Budára hozza fiatal nejét, s palotája már is fényvel és kényelemmel van berendezve.

Utóvégre tehát az eddig „idegenkedő“ nagyurak is rájönnek, hogy meglehet élni Budapesten is; s talán megérjük az időt, midőn Petőfink ke-

serű verse „A külföld magyarjainhoz“ teljes anachronismus lesz.

S mi lehetett volna már is a főváros életéből, ha ötven évvel elébb, mintsem az udvar példát adott rá, magoktól jönnek rá, hogy a főrangúság sehol sem vihet szebb szerepet, mint hazája fővárosában. Máshol csak idegen szokások majmolói lehetnek, míg itt nemes becsvágygyal állhattak volna a nemzeti művelődés élére, hogy hangot adjanak az egész társaséletben, kihatva és nem elzárkozva, pártolják a szellem munkáit, s nevüket oda csatolják egy-egy nagy ügyhöz, mint a „Georgicon“, a muzeum és az akadémia alapítói.

De hiába, a kevés itt-lakó jó család példáját nem követték valamennyien mindazok, kik a születés kegyéből magukat „jobbagnak“ tekintik.

Idegen nagyvárosokban hány büszke palota, külföldi fürdőhelyeken hány fényes nyaraló emlékeztetnek rá, hogy gazdag magyar nagyurak nem szülőházajuk szépítésén törekedtek.

Az idő úgy fordult, hogy e megfélemezésnek ma már van egy kis Nemezeise.

Hány ösneví magyar úr vagy úrnő röstelheti el magát most, ha a gödöllői kastélyba lép s látja, hogy a királyné asztalain magyar lapok és könyvek fektüsznek, a parkot, magas megbizásból, egy magyar képiró rajzolja, a termekben, folyosókon magyar a szó, sőt még a lívré is, s általában minden arra mutat, hogy a királyi pár nem csak magas címére, hanem érzületére és szokásaira nézve is magyar kíván lenni. A legmagasb nő (bár idegen ország fejedelmi sarja,) ithon van ott, hol sok magyar család idegennek talál mindent, s el-el csodálkozik, mint nem rég egy két ypsilonos delné, hogy ime, hisz már regényeket is írnak — magyarul.

Eh de „point d'homilies,“ (el a predikációkkal!) mondaná Gil Blas-sal némely ily későn hazatért „honfi“ vagy „honleány“, ha értené szemrehányásainkat. Hagyjuk is hát félbe! A megtérés útján inkább illik az üdvözlés, mint a szemrehányás, s magára az emberre nézve is jobb remél-

ni, mint panaszkodni. Bizzunk tehát benne, hogy Gödöllő és Budavár légköre jó hatással lesz azokra is, kiket a költő a „külföld magyarjainak“ nevezett, s hogy a nagyúri nevelésnek jövőre más kátéja leend, s abban egyik főpontot képezend az is: a hazának nem azért vannak dúsgazdag gyermekei, hogy azok legyenek benne a legidegebbek, s hogy ebben a korban, midőn minden dolgozik: a víz, a tűz, a szél csakúgy, mint az emberek, a leggazdagabbak sem maradhatnak tétlenül, s számukra mindig marad egy nagy tér, melyen vagyonuk és izlésük által megtarthatnák a főlényt: vezetve, támogatva, pártolva a nemzeti műveltség munkáit.

Ehhez azonban valami egyéb is kell, mint a sport-szenvedély, mely épen e napokban tartá őszi versenyeit a Rákoson. Máskor e mulatságok igazi őszi bágyadt virágok voltak, most azonban az idő, az ünnepnap s az udvar ittléte megeleveníté — kivált az első napot. Volt is nagy élénkség, pezsgés, mozgalom, mint akár a tavaszi futtatásokon. Megjelent Király Ó Felsége is, s nem az udvari páholyt foglalta el, hanem elébb gr. Andrássy Gyulánéval társalgott, s aztán a pályabírák közé ment, szivarozva, beszélgetve s nézve a versenyeket. A vándorló ivadék-verseny pálmáját gr. Henckel Hugó „Bessy Giles“-e nyerte; a kladrubi „handi-cap“ 500 aranyát — hét ló közt — gr. Eszterházy Miklós „Lastboy“-a; a vadász-verseny díját Festetich Pál „Black Boy“-a; a pesti díj ezer forintját gr. Eszterházy Miklós „Strizzel“-je; az ivadék-verseny díját gr. Battyhányi István „All my eye“ lova, a gátversenyt hg. Eszterházy „Bisbille“-je.

A lóverseny is magyarosodik már egy — kicsit. Legalább a sok hóbortos nevű angol paripa közt néhány év óta magyar nevek is szerepelnek. A jockey azonban mind törül metszett angol szűnyog, mert hiába!, magyar ember nem igen száuja rá magát, hogy a gyep diadaláért egy sétapálya vékonyságára éhezze ki magát. S a milyen angol a jockey, olyan ángolos egy esomó fiatal úr is. Megfigyeltük egy telivér és félvér sportsman-társaság eredeti conversatióját, s mondhatjuk, hogy egy polyglott anthológia semmi e tarkasághoz képest. Mindegyik egy darab eleven Babel-torony volt, mintegy arra hivatva, hogy ne értsék egymást. És mégis — megértették. Egyik szomszédunk ugyancsak körmönfont szósallangokat akgatott ifju uraink angol zubbonyaira és francia kürtőire, — de mi szívesebben látnók e zubbonyokat még bővebbeknek, a kalapokat még hórihorgasabbaknak, csak a hazai nyelv tenyésznék jobban árnyukban,

mert végre is — ruha nem teszi az embert, de nyelv teszi a nemzetet.

A magyar viseletet különben viszi az őszi szél, mint a hervadt leveleket.

Csak néhány képviselő — régi szokásaihoz és régi elveihez egyiránt hű — viseli még az előkelőbb körökben. — De a vidéki ifjúság visszahozta magával zsinóros atilláit, sőt itt-ott első évre jött jogászok bokáin megpendül egy-egy sarkanthyú is, mely azonban csakhamar hangját fogja veszteni, s szépen a zugba kerül.]

Szegény fiúk! mily jókedvvel, mennyi reménnyel jöttek (először jövőn) a fővárosba, hol a képviselőház vitái folynak, (ma már üdvös reform tárgyak fölött), hol az irodalmi élet messze kiható forrása buzog, hol a nemzeti színház gázfényes estéi tapsok közt telnek, hol a tanulmány és élv együtt kínálkozik, mint némely trópusi fákon egyszerre a gyümölcs és virág, — s ime, az első tapasztalás némelyikre nézve az, hogy egy fészterben vagy kopott omnibuszban kell háluiok.

Pest nem fér meg már Pesten. Építik, terjesztik, magasítják, — s mégis a folyam nagyobb, mint a meder. A nemzeti színház is elérte a boldog sainsont, midőn annyira szűkké válik, hogy a szini tanoda buzgó fiatalsága egészen kiszorúl belőle. Murszka Ilma k. a. előadásaira este felé már csak véletlen szerencse folytán lehet jegyet kapni. A drámai újdonságok is, mint közelébb a Szigligeti „Bajusza“, s legközelebb Weilen „Drahomirá“-ja, nagy közönséget látnak.

Még néhány nap, s a hangverseny-idény szintén megnyilik. Laub kezdi meg, e kitinő hegedűs, a kamarai zene valódi hőse, e hó 28-dikán a redoutban, hol már volt egy látogatott reunió, tarka és jótékony. A staniszlói leégették javára rendezték, mivel e sorssujtott gácsországi városban jelenleg nyolcezer ember szomorkodik hajlék nélkül. Egészen dualistikus hangverseny volt, katonai és szalon-zenével, magyar és német szavalattal, (Lendvainei assz. és Herrlinger k. a.) klasszikus áriákkal és magyar dalokkal. A műsor olyan volt, mint egy étlap, melyben nem az összhangot keresik, hanem a változatosságot. S mivel ezt meg is találták: az anyagi siker — hála a részvétnak! — nem maradt el. Ezerkétszáz forint a jövedelem.

A magasb műversenyek ezután jönnek, a külföldi művészekkel, kik közt Schumann Klárát is említik. E napokban pedig egy jónevű szobrászt is várnak: a müncheni Halbigot, ki a pesti „Szentháromság szobrot“ s József nádor ércemlékét készíté.

Ez utóbbi már ott fekszik a József-téren nagy

faburokban, s csöndesen várja — az ünnepélyt, mely napfényre fogja hozni november elsején. Fényes ünnepély lesz az, a királyi pár s József főherceg és neje : Klotild főhercegnő jelenlétében, kik most Alesúton vannak, s közelébb megnéz-

ték a Margit-szigetet és az akadémia palotáját is. — Az elhúnyt nádor annyit tett a főváros érdekében, hogy megilleti az a tisztesség, melylyel most Budapest fogja ünnepelni jó tetteinek emlékezetét.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

F. Gy. (*Történeti naptár.*) Október hó 22-én lett pápává XI-ik Benedek : 1303.—23-án nyitattott az ujonnan épített Odeon színház Párisban : 1819.—24-én a westphaliai békekötés : 1648.—25-én lépett fel az első rendezett magyar színtársulat a budai színpadon : 1790.—26-án meghalt Hogárth : 1764.—27-én meghalt Albert magyar király : 1439.—28-án † Kisfaludi Sándor 1844.

* (*Phoeniciai és görög régiségek.*) Cyprus szigeten, Dali falu mellett, gazdag phoeniciai és görög régiségekre akadtak. Ásatásokat eszközöltek azon a helyen, hol egykor a régi Idalium, a négy királyság egyikének fővárosa s a cyprusi Venus legnagyobb templomainak egyike állott. Itt mintegy 7—8 holdnyi régi temetőre akadtak. A görög sírok csak mintegy 3 lábnyi mélyek, hanem ezek alatt 6—9 lábnyi mélységben még más sírok : phoeniciai sírboltok vannak, melyek kályh alakban építvék, és nyílásukat nagy kő zárja el. E boltokban vázák voltak phoeniciai festményekkel, feliratokkal és phoeniciai nők szobrai. Ezen kívül számtalan phoeniciai és görög cikkek : arany fülbevalók, medaillonok, gyűrűk, ezüst karperecek, kanalak, pénzek, réz és bronz lakatok, lándzsák, bárdok, tükrök, tálcák, fűződények, bálványok, stb. továbbá drágakövek, üvegserlegok, palackok, kis Venus-szobrok, életnagyságú fejek, kicsiny sarcophagok, állat-alakok, lámpák, s több terrakottából készült tárgy. A festett vázák közül néhány 3 lábnyi magas. — A holtak eme nyughelyét még nem háborgatta senki, s az ó-kor régiségeinek egész tárháza ez. A bécsi „Athenaeum“ azt írja, hogy milliókat érnek a talált tárgyak, a tudományra nézve pedig megfizethetlen becstűek, miután oly tárgyak kerültek napfényre, melyek még eddig ismeretlenek voltak, s céljuk földériteése a régészetet nagyon foglalkoztatandja.

* (*Szokásos szólásmódok.*) A népek sokszor tükrrei jelleműeknek. Az orosz ösztönszerűleg azt mondja : „Nitsewo“, nem tesz semmit! A török : „jok, jok!“ egyre megy, közönyös rám nézve! Mindketten restek, tunyák. A spanyol : „mas or menos“, több vagy kevesebb! Aluszkonyabb, hogysen gondolkozzék. Az olasz szavajárása :

„Chi lo sa!“ Ki tudja! Tudás nem konyero, csak higgye. A görög azt mondja : Talán még ez sikerül! s a mellett marad. Az amerikai azonban felkiált : előre! „Go ahead!“ Majd sohsem mondja : ugy hiszem, vagy vélem, hanem : „I calculate!“ számítok rá! s ez a köztársaságnak köszönhető, mert nem viseltetik senki iránt különös tisztelettel, mit másutt a fejedelmek iránt való tisztelet okoz. „All right!“ mondja a hideg angol, minden rendén van; majd csak menni fog! „C'est la même chose!“ ugyanaz! gondolja a francia; vétek vagy erény : „C'est la même chose!“ Tudni vagy nem tudni, egyik asszony olyan, mint a másik : C'est la même chose! Mégis nagy nemzet vagyunk! „Grande nation parbleu!“ A német búsan mondja : nem folytatom tovább : „Ich spiele nicht mehr fort!“ A magyar : a türelem rózsát terem! vagy : él magyar áll Buda még! mondja és nem csügged.

* (*Francia tiszteletdíjak.*) Troplong úr, mint a senatus elnöke, senator, a törvényszék elnöke s az Institut tagja, 196,500 frankot kap évenként, szabadlakást s más ilyeneket nem is számítva. Niel marsal, mint senator, tábornagy, a becsületrend nagykeresztese s hadügyminiszter 193,000 frankot ; Mac Mahon tábornagy, mint algéri főparancsnok 188,000 frankot ; Baraguay d'Hilliers, Regnaud de Saint Jean d' Angely, Canrobert s Bazaine marsalok 163,000 frkot évenként ; Baillant tábornagy, mint a császári ház minisztere s a palais-royal marsalja 288,000 fkot ; Rigault de Genouilly tengerészeti miniszter 163,000 fkot ; Rouher államminiszter 160,000 fkot ; Barvete s Magne miniszterek külön-külön 130,000 fkot ; Persigny, Drouyn de Lhuys, Walewsky (ki e napokban hunyt el) és Lavalette mint a titkos tanács tagjai 105,000 frankot ; Goyon tábornok, egy hadtest parancsnoka 108,000 frankot ; Montauban tábornok 148,000 frkot ; Fleury tábornok 119,000 ; Ney Edgar 118,000, Darboy párisi érsek 181,000 Bonald, Mathieu, Donnet, Billiet és Bonnechoso bibornokok egyenkint 61,000 frankot. Franciaország elég gazdag, hogy nagy lírét gazdagon meg is fizesse!

egy vidék ajkán él azóta; közelebb ismét ki fog adni egy újabb füzetet.

* (*A svájci inségesek számára*) mindenütt gyűjtenek a fővárosban, s hihetőleg gyűjtenek az ország nagy részében is. E szabad föld egy részét, hol menekülteink oly vendégszeretetre találtak, közelebb a Rajna s egyéb folyók kiáradása pusztította, s népét, mely oly testvériesen segíté adományaival 1863-ban hazánk inségeseit, nyomor sújtja. A testvériességet viszonzni most könyöradományokat gyűjtenek a szerencsétlenek számára. E célra b. Eötvös közoktatási miniszter és Szentiványi Károly képviselőházi elnök 100—100 frttal járultak, s adakozásokat minden szerkesztőség elfogad. Kedden e célra hangverseny is volt a redout termében. Szenkirályi főpolgármester elnöklése alatt pedig a polgári fővöldeben értekezletet tartottak egy, a vízáradás által megkárosult svájciak javára a redoutban tartandó bál iránt. A magyarországi inségek idejében tekintélyes összegek folytak be Helvéciából szenvedő hazánkfiak számára. Pest város polgársága tehát most becsületbeli köteletségének tartja a testvéri részvétet viszonzni.

* (*A képviselőház pénzügyi bizottsága*) csak 60,000 frtot talál szükségesnek a belügyminiszter által a közbiztonság helyre állítására kért 100,000 frt helyett. Ez úgy így ment keresztül az osztályokon is, de a balközép részéről igen alapos indokok hoztak fel e póthitel megajánlása ellen. Ha ugyanis való az, a mit a pénzügyminiszter okt. 2-án a jobboldal tapsai közt előadott, hogy a belügyminiszterium 1867-ben a számára előirányzott 8,442,475 frtból 160,000 frtot megtakarított, bizonyára az ezen évre számára előirányzott 8,919,000 frtból még többet megtakaríthatott volna és igen különös, hogy a belügyminiszterium ennek dacára 100,000 frtnyi póthitelt kér, holott a közbiztonság tétele alatt 147,000 frt áll rendelkezésére. Hasonló, igen alapos kifogás volt a balközép részéről, hogy azon katonaság, melynek fenntartásához Magyarország is járul nevezetesen összeggel, köteles fenntartani a közbiztonságot is, s nem követelhet azonnal, mihelyt rablók ellen küldik és nem parádés, tetemes díjfelemlést. Pedig a közös hadügyminiszter, minden katona számára, kit ki enged állíttatni a rablók ellen, naponként 25 krt, — és ezenkívül még egyénenként minden napra 31 és fél krt követel, egyenruhakoptatás címe alatt. Sajátoságos követelés nemde?

* (*A honvédekkelé lett os. k. katonatisztek ügyében*) kiküldött vegyes bizottság, mely a magyar honvédelmi miniszterium képviselőin kívül Rozenzweig tábornokból és Kalmár alezredeből áll, mint a lapok írják, folyó hét végén bevégzi munkáját. — 500-nál több folyamodvány már el van intézve. Nyugdíjpótlást emlegetnek, mely némelyek szerint a koronásástól, mások szerint az illető rendelet keltétől számíttatnék.

* (*A kormány törvényjavaslatot*) szándékozik az országgyűlés elé terjeszteni arra vonatkozólag, hogy a képviselők megválasztása ne három, hanem öt évre terjedjen. Hir szerint a választásoknál szo-

kásos erőszakos kihágásokra nézve is fog előterjeszteni törvényjavaslatot.

* (*A delegatio magyar küldötteinek üléseben*) a közös külügyminiszter báró Orczy fogja helyettesíteni, ki e tisztet Andrásy gróf egyenes ohajára fogadta el. Mindazonáltal Beust b. nem szándékozik egészen elvonulni a magyar delegatio köréből.

* (*Becserek városának pénztára*) igen szomorú állapotban van. Valamennyi fizetés 4—5 hónappal hátralekban van, s a város már 10 hónap óta beállította fizetéseit.

* (*A hazai realtanodákrol*) kimutatást közöl a nivatatos lap. E szerint van az öt tankertületben 18 realtanoda, melyek között a budai, kassai és körmöcbányai államiak; a múlt évben tanított összesen 174 tanár s pedig 143 világi, 31 egyházi rendű; hallgató volt 2645, kik közül a kiválmaknak 453 nem felelt meg. Anyanyelv szerint volt: magyar 1571, német 845, szláv 56, szerb, horvát 136, román 22, orosz 6, lengyel 5, ruthen 1, angol 2. Vallás szerint: katolikus 1782 g. n. egyesült 152, protestans 164, izraelita 547. Az egyes kerületek közül csupán a pozsonyi és a nagyváradiban volt a magyar elem kisebbségben; az elsőkben 303 tanuló közt 94 magyar volt, az utóbbiban 604 közt 229.

* (*A vasuti szállítások oly nagyok*), hogy a tiszai vaspálya igazgatósága kölcsön vette az erdélyi vasut 400 teherkocsiját, miután ez, úgy látszik, még jó ideig nem fog átadni a forgalomnak; a tiszai vaspálya kocsijai viszont kibocsátatnak a külföldi vonalakra, s így némi könnyebbség várható a forgalomban.

* (*A katonatisztek fizetésének*) ügyével foglalkozott Bécsben egy bizottság, mely most már bevégző munkálatát. Főleg arra az arányra volt figyelemmel, melyben a mostani tiszti fizetések, az idegen seregek tiszti fizetéseihez képest állnak. Ennél fogva következő javaslatot tön: alhadnagy 600 ft, főhadnagy 750 ft, százados 900 és 1200 ft, őrnagy 1600, ha zászlóalját vezényel 1850 ft, alezredeb 2400 ft, ezredeb 3000 ftot kapjon. A szállás, fa s szolgálletmények az eddigiek maradnak, azonban a tiszt tetésére van bizva, szorga helyett hónapankint 6 ft aequivalenst igényelni. A javaslatot a közös hadügyminiszterium, hir szerint elfogadta, legfelsőbb szentesítés alá terjeszti és a delegatioknak mint kormányjavaslatot nyújtandja be. E tervezet szerint a tiszti fizetések költsége évenként 4 millióra rúg, és ha a delegatiók helybenhagyják, 1869 jan. 1-én lépend életbe.

* (*Uj távirrázati tanfolyam*) nyílik meg, miután több távirrázi hivatálnokra van szükség, mert a jövő év folytán ismét több állomást nyitnak, s a most alkalmazott hivatálnokok közül is, kik nem tudják a magyar nyelvet, eltávoznak. Főlvétetnek a tanfolyamra 18 évet betöltött, de 30-at meg nem haladt, legalább 6 gymnasiumot végzett a magyarúl és németül tudó ifjak. Valamely más nyelv tudása előnyt biztosít. Folyamodni kell október 31-ig a keres. miniszteriumhoz.

* (*Polgári házasságra*) lép dr. Herz Vilmos pesti orvos Sastroiny pesti ügyvédnek Sarol-

ta leányával, s e célból Majna melletti Frankfurtba utaznak.

* (Váratlan örökség.) A Londonban elhunyt K—y tábornoknak 1849-ben egy biharmegyei szolgája volt, ki a tábornokot Törökországba is követte, de csakhamar, még Vidinnél, elvált urától s egy bosnyák biztatására vele ment, hogy gazdasága körül egyet-mást elvégezzen. Később Bulgáriában telepedett le, hol 1853-ig gazdálkodással foglalkozván, néhány száz aranyval zsebében útra kelt, s a másik évben Kairóban kereskedést nyitott. Üzlete jól ment s folyvást gyarapodott. Szülei, rokonai nem voltak, csupán egy keresztfia, kinek atyja a régibb időkből jó barátja volt; s a távol földről is minden évben küldött neki 2—3 levelet. Keresztfia az idő alatt Pestre jött lakatos mesterséget tanulni s jelenleg műhelye is van. Már négy év óta mitsem hallott keresztatyjáról, ki utolsó levelét Alexandriából írta. E napokban azonban a török követség utján arról értesült, hogy az Alexandriában elhalt Csorbán Mihály lisztkereskedő örökösévé tette. A rámaradt örökség körülbelül 30,000 frank, s az örökös a közelebbi napon utazik el Alexandriába.

* (Tehéntünet.) Bélben, Bihar megyében, a közelebbi marhavász megszünte után, ott tehéntünetpartortattakromán papok és nagyszámu parasztság részvéte mellett. A falu valamennyi tehenegye szabad térre hajtattott, a papok áldást mondtak rá és a vész ördögét kibajtották belőlük.

* (Juhász neve) hogy mily félelmes, bizonyítja a következő eset. Egy veszprémmegyei urról beszélük, hogy séta közben egyszer csak elibe áll egy nagy füttykössel ellátott ember s megszólítja: én juhász vagyok! . . . Az ur erre esze nélkül nyitja ki tárcáját s egy 10 füst adadát az embernek. — Ez csak bámúl, s még egyszer ismétli: én juhász vagyok . . . az ur már épen mentegőzni akart, hogy most nincs több pénz nála, midőn a füttykös ember azzal egészíti ki mondatát, hogy: én szolgálatot keresek. — Az ijedségből kiocudott úr szégyelte 10 forintosát viszszakérni.

* (A cseh állapotok) épen nem irigylésre méltók. Azon községek, hova a zavargások miatt katonaság szállítottat, a költségek megtérítésére ítéltet-

tek. — A „Narodni Noviny“ szerkesztője Kout közcsend-háborítás végett nyolc havi nehéz fogságra és 1000 fnyai pénzbírsággal büntettetett. — Koller altábornagy, helytartó-helyettes felszólította a lapok szerkesztőit a békés szellemben való közreműködésre.

* (A belgrádi összeesküvésben részességgel vádolt) Karagyorgyevics exherceget és vádolt társait már visszazsallíták Zimonyból, hol a szerb alattvaló vádlottakkal és tanúkkal szembesítik. Mondják, hogy a herceg több terhelő körülményt bevallott volna. A nép mind Zimonyban, mind Belgrádban ingerült volt, s a Karagyorgyevics szállító hajó megérkeztekor a Duna partjára sereglett, zsákokban hozván oda a követ, hogy Karagyorgyevicsen hoszút álljon azon tettért, melynek eddig csak gyanúja terhelé. Azért a hajó ki sem kötött a parthoz, hanem a folyó közepén vetett horgonyt.

* (Egy epizód a spanyol forradalomból.) Nanetti tábornok, az ex-királynő kevés számú híveinek egyike, hirtelen Bejarba érkezett, mely városka Madridtól nyugatra fekszik, s melynek lakosai néhány nappal előbb pronúnciamentőztak. Nanetti elrendelte a város kifosztását, a férfiak és gyermekek legyilkolását, s a nőket a katonák rendelkezésére bocsátotta. — A katonák vonakodtak ez irtóatos parancsot végrehajtani, s még a tisztek is bátorkodtak megjegyzéseket tenni, azonban a tábornok fenyegetőzött, s a katonák végül engedelmessé váltak. . . . Egy külvárosi kis házban húzódtak meg: egy fiatal ember, nejevel és kicsi gyermekével. Nehány katona betörte a kis ház kapuját, s a szobába készültek benyomulni; de mindenik katonát, ki a kis ajtón belépett, a hősi pár baltákkal vágta le. — E mézárálás alatt az asszony kis gyermekét mindig köleblén tartotta, s jobb karjával vágott. A felbőszült katonák erre felgyújtották a házat, s várták a bentmaradtak jalkiáltását. Da a fiatal emberek kiszöktek egy hátsó ablakon s menekültek. Borzasztó fáradság után egy rokonukhoz érkeztek, ki Barcelonában lakik, s kinél a levelező talákozott velük: A férfi szép ember, erélyes, büszke arcvonásokkal; a nő castiliai, gyönyörű szépség . . . a kis gyermek egészséges, s nem is képzei, hogy minő veszálytól menekült.

Medaille de la société des sciences industrielles de Paris.

Semmi Úszhaj (ösből)

MELANOGENÉ

Diognemarettől Roubenből. Gyár: Roubenben, rue Saint-Nicolas 39.

A haj és szakálnak pillanatnyi gyors, — bármely árnyasatu, a bőre névs minden kárthetony hatása nélkül festésére.

Ezen festészer legjobb valamennyi eddig használtak közt. Főraktár: Pesten Török J. Győgyuerős urnál, király-utca 7. sz. Ára 8 ft 50 kr, postán 20 král több.

Colmet gyógy-chocoládjai

1842 arany, 1837 ezüst, 1855 bronz jutalomérmét nyertek

A naponkint növekedő közkedveltséget, melynek Colmet gyógy-oskoládjai örvendenek, azon számtalan szolgálat okozó, melyet azok a betegségek gyógyítására nyújtanak. Ezért is a leg híresebb orvosok, mint: Guersant, Ponquier, Rocamier, Trouseau, Herver, Chegoin, Marjeon stb. kiválóan ajánlják.

COLMET VASTARTALMU CHOCOLÁDJA a halavány szín, ideges gyomorhajok, rekedés, ek gyógyítására s a gyengéd testalkat erősítésére. Egy doboz vas tartalmu chocolád-epénykék ára 2 ft.

COLMET HASHAJTÓ CHOCOLÁDJA, hathatós szer a főfájás, szédülés gyomorsav, filluzgás, idült májbat, gutatülés, csusz és szorulás ellen, kihajtja az epét é, nyálkát. Ára 80 kr.

COLMET GILISZTA-CHOCOLÁDJA. Santonin tartalmu chocolád legbiztosabb és legkellemebb gyógyszer a giliszta bajok ellen, különösen gyermekekénél; egy tveg ára 1 ft.

Pesten a magyarországi főraktárban **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerésznél, király-utca 7. szám. (*—1)